

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Institutt for Landskapsplanlegging

Masteroppgave 2014
30 studiepoeng

Kvinnelige hjemmelshavere som part i jordskiftesak

Female Property Owners as Party in Cases for
the Land Consolidation Court of Norway

Erik Seglem Bø

Til en misantrop

*Den som har stengt sig inne i sitt bur
fornærmet over menneskets natur,
og der begraver sig i visdomsbøker
og mener det er sannheten han søker,*

*og den som mener blomster å forstå
og aldri møtte barneøines blå,
men søker dalens dyp og bjergets tinde,
han søker intet og vil intet finne.*

-Arnulf Øverland

Forord

Denne oppgaven markerer avslutningen av mitt studium i Eiendomsfag ved Institutt for landskapsplanlegging ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet.

Oppgaven har et omfang på 30 poeng, tilsvarende ett semester. Sett bort fra forberedelser og planlegging, har oppgaven i sin helhet blitt produsert våren 2014.

Gjennom mitt studie har jeg fattet interesse for hvordan institusjonene forholder seg til «vanlige» mennesker. Særlig gjelder dette jordskifteretten. Vinklingen mot kjønn kom noe tilfeldig, men er noe som passet meg godt.

En stor takk til professor Erling Berge, som har vært veilederen min. Uten hans idéer, oppmuntring og tilbakemeldinger tror jeg ikke dette hadde vært mulig. Takk også til førsteamanuensis Øystein Bjerva for faglig/teoretisk støtte.

Videre en enorm takk til Jordskifteretten for enestående hjelp. Først og fremst gjelder dette Sør-Rogaland jordskifterett, som har vært mer enn hjelpsomme og gjestmilde. Takk også til jordskifterettsleder Vidar Bergtun (Nord- og Midhordland jordskifterett) som hadde idéen til problemstillingen.

Sist men ikke minst, en stor takk til familie og venner som har hjulpet og motivert meg gjennom arbeidet.

Erik Seglem Bø

Ås, 13. mai 2014

I

Sammendrag

Temaet for oppgaven er kjønnsforskjeller i aktivitet i jordskiftesaker. Målet med oppgaven er å se om det er noen vesentlige forskjeller mellom menn og kvinner når det kommer til deres motivasjon for å delta aktivt i prosessen. Videre har det også vært et mål å se om det er andre vesentlige forskjeller, ut fra de tilgjengelige dataene.

Oppgaven baserer seg på en statistisk studie av informasjon fra jordskifterettens saksdokumenter. Hovedsakelig har dette bestått i å registrere data fra rettsbøker og partsregistre. Ut fra dette har det blitt opparbeidet et dataregister hvor det har blitt gjort kryssjekker, tellinger og utregninger. Aktivitet er hovedsakelig målt i oppmøte, men det er også foretatt andre analyser som virker relevante.

Det er også foretatt telefonintervju med noen av de kvinnelige partene for å høre deres synspunkt, meninger og tilbakemeldinger om temaet og prosessen.

Resultatene er presentert i grafer med tilhørende forklarende tekst, samt tabeller for detaljer. Disse er videre drøftet, også med tanke på mulige årsaker.

Studien har vist at kvinner har et noe lavere oppmøte enn menn, både for parter med eneeie og for kvinner i par. Kvinner bruker også fullmakt og prosessfullmektige mer enn menn. En annen vesentlig forskjell er at kvinnene bare eier 20,86 % av eiendommene i eneeie.

Abstract

The topic of this thesis has been the difference in activity between sexes, in cases for the land consolidation court of Norway. The goal has been to look at differences in the motivation to actively participate in the process. In addition the thesis looks at other major differences between the sexes, based on the information gathered.

The thesis is based on a statistical study of information from court documents from the land consolidation court. This is mainly done through registration and analysis of data from the court documents and lists. The information was gathered in a data-register, where the data has been analyzed.

Some telephone interviews were also conducted, to let the women express their opinions and feedback on the topic and process.

The results are presented in diagrams with accompanying text, and tables for detailed information. The results are discussed, also with respect to possible causes.

The study has shown that women actually have a lower attendance than men, both for couples and properties with a single owner. Women also more often use attorneys or power of attorneys. Another significant difference is that women only own 20.86 % of the properties which has a single owner.

Innholdsfortegnelse

FORORD.....	I
SAMMENDRAG.....	II
ABSTRACT	III
KAPITTEL I – INTRODUKSJON.....	1
1.1. BAKGRUNN OG TEMA	1
1.2. PROBLEMSTILLING	2
1.3. AVGRENSNING OG UTVALG.....	2
1.4. DATAKILDE	3
1.4.1. STATISTIKK	4
1.4.2. KORT OM INTERVJU.....	6
1.4.3. KILDER.....	6
1.5. ETISKE AVVEININGER.....	7
1.6. OPPBYGNING AV OPPGAVEN.....	8
KAPITTEL II – BAKGRUNN	9
2.1. INNLEDNING.....	9
2.2. JORDSKIFTE	9
2.2.1. JORDSKIFTEDOMSTOLENE	9
2.2.2. SAKSTYPER	10
2.2.3. VILKÅR FOR JORDSKIFTE.....	11
2.3. PARTSSTATUS	12
2.3.1. INNKALLING.....	13
2.4. FORMELL LIKESTILLING	14
2.5. ODEL	15
2.5.1. KORT OM ODELSRETTEEN	15
2.5.3. HISTORIE.....	16

2.6.	SAMEIE	16
2.7.	RELEVANT STATISTIKK	16
3.	KAPITTEL III – EMPIRI	18
3.1.	INNLEDNING	18
3.2.	DEFINISJONER	18
3.3.	PRESENTASJON AV STATISTIKK	19
3.3.1	GENERELT	19
3.3.2	OPPMØTE	23
3.3.3.	FULLMAKT OG PROSESSFULLMEKTIG	27
	KAPITTEL IV – DISKUSJON	30
4.1.	INNLEDNING	30
4.2.	VALIDITET OG RELIABILITET	30
4.2.1.	RELIABILITET	30
4.2.2.	VALIDITET	31
4.3.	DRØFTING AV PROBLEMSTILLINGENE	32
4.3.1.	ER DET FORSKJELL I AKTIVITET MELLOM KJØNNENE, I JORDSKIFTESAKER?	32
4.3.2.	HVOR FINNER MAN DE STØRSTE FORSKJELLENE MELLOM KJØNN	33
4.3.3.	HVILKE ULIKE FORMER FOR ENGASJEMENT KAN DEFINERES OG MÅLES?	34
4.3.4.	TILBAKEMELDING FRA INTERVJU	35
4.3.5.	SAMMENDRAG OG KONKLUSJON	36
	KAPITTEL 5 - AVSLUTTENDE REFLEKSJONER	37
5.1.	REFLEKSJONER RUNDT TEMA OG PROBLEMSTILLING	37
5.2.	REFLEKSJONER RUNDT METODE	37
5.3.	FORLAG TIL VIDERE ARBEID	38
	KILDER	39
	VEDLEGG	41

Figurliste

Figur 1 - "Self-Description" Kilde: xkcd.com	4
Figur 2 - Utregning av hvor mange personer av hvert kjønn som er kalt inn som part.....	19
Figur 3 - Parter etter type	20
Figur 4 - Private personer etter kjønn	21
Figur 5 - Private parter etter type	22
Figur 6 - Oppmøte parter	23
Figur 7 - Oppmøte personer etter kjønn.....	24
Figur 8 - Oppmøte par etter personer møtt	25
Figur 9 - Oppmøte single parter etter kjønn.....	26
Figur 10 - Bruk av fullmakt etter kjønn	27
Figur 11 - Bruk av advokat etter kjønn	28

Kapittel I – Introduksjon

1.1. Bakgrunn og tema

Som Eiendomsfag-student får man en viss tilknytning til Jordskifteretten, i alle fall under studietiden. Vi har fått høre mange ganger hvordan jordskifteretten skiller seg fra de alminnelige domstolene. En av de viktige forskjellene skal være at jordskifterettens parter oftere representerer seg selv. En annen er at partene ofte kjenner hverandre personlig, gjerne som naboer.

Jeg har lenge vært interessert i å se nærmere på hva som skjer i krysningspunktet mellom institusjonene og privatpersoner. Særlig gjelder dette hvordan rettssystemet interagerer med «vanlige» mennesker. Planen har derfor lenge vært å skrive masteroppgave som ser på disse områdene, uten at jeg har hatt en konkret problemstilling i tankene.

Utgangspunktet for den valgte problemstillingen var et forslag med tittel «Kvinnelege eigarar som partar i jordskiftesaker» fra jordskifterettsleder Vidar Bergtun, Nord- og Midhordaland jordskifterett:

«Når ein eigedom er eigd av kone og mann er det ein viss trend i at det er mannen som møter/fører ordet i jordskiftesaker. Det kan sjå ut som om kvinnelege eigarar er mindre aktive som partar i jordskiftesaker. Stemmer dette? Dersom dette stemmer, kvifor er det slik?»(Domstoladministrasjonen, 2013)

I tillegg til å dekke de overnevnte interesseområdene, beveger denne oppgaven seg inn på et annet interessant tema: Kjønnsdebatt og likestilling. Jeg er for ung til å ha opplevd det meste av kampen for formell likestilling, men det er mye som tyder på at den reelle likestillingen er et godt stykke unna, i alle fall innenfor noen områder. Det gir også en ekstra motivasjon til arbeidet å vite at jeg har mulighet til å gi svar på spørsmål som jordskifteretten har. Problemstillingen er reell og ikke konstruert bare for å ha noe å skrive masteroppgave om.

1.2. Problemstilling

Basert på tilgjengelighet på informasjon er problemstillingen konkretisert som følgende:

«Er det forskjell i aktivitet mellom kjønnene, i jordskiftesaker?»

Formålet med oppgaven er å se på om partenes kjønn påvirker i hvor stor grad de engasjerer seg i saken, og da også i hvor stor aktivitet de viser. Aktivitet måles i utgangspunktet som oppmøte i rettsmøtene, men ikke utelukkende. Med utgangspunkt i dataene vil følgende problemstillinger også bli belyst:

- Hvor finner man de største forskjellene mellom kjønnene?
- Hvilke ulike former for engasjement kan defineres og måles?

1.3. Avgrensning og utvalg

Av praktiske årsaker er oppgaven geografisk avgrenset til saksmassen fra Sør-Rogaland Jordskifterett (Stavanger). Jordskiftesoknet omfatter kommunene Finnøy, Hjelmeland, Rennesøy, Strand, Kvitsøy, Randaberg, Sola, Stavanger, Forsand, Sandnes, Klepp, Time, Gjesdal, Hå, Bjerkreim og Eigersund (Domstoladministrasjonen, 2013). Etter råd fra veileder og jordskifteretten har saker *avsluttet* 2012 og 2013 blitt valgt ut. Utvalget er ment å være så nytt som mulig, men samtidig gi et datasett som er så stort og ryddig som mulig. Valget falt for å gå etter år *avsluttet*, da dette utelukker pågående saker. Utvalget er i utgangspunktet komplett, med unntak av saker som er:

- Trukket/Nektet/Avvist. Forskjellen på disse er at *trukket* betyr at rekvirenten selv har trukket saken. *Nektet* er avvist fra retten pga. materielle forhold (for eksempel tapsgarantien etter jordskiftelovens § 3a). Sakene som er *Avvist*, er dette av prosessuelle grunner. Disse sakene har som hovedregel ingen møter, og derfor ikke relevant for problemstillingen.
- Saker uten hovedforhandling. Dette kan gjelde saker hvor det er inngått forlik i rettsmekling. Dommeren vil da *sette rett* alene på sitt kontor, og fatte vedtak. Disse sakene har heller ingen ordinære rettsmøter, og derfor ikke relevant til problemstillingen.

- Saker fra andre jordskifteretter, hvor dommer fra Sør-Rogaland er tilkalt. Disse er ekskludert for at sakene skal være mest mulig sammenlignbare (geografisk avgrensning) og for enkelhetens skyld.
- Sak 1100-2011-0031 Usken, Gnr 96. I følge Jordskifteretten har saken svært kompliserte eiendoms- og rettighetsforhold. De reelle forholdene samsvarer ikke med de som er tinglyst. Jordskifteretten har ikke gjort så mye med disse, da det ikke var nødvendig for å løse saken. Sakspapirene/matrikkelen representerer ikke de faktiske forhold, og det vil derfor bli feil å ta dem med i statistikken. Dette vil nok til en viss grad gjelde andre saker, men her har jordskifteretten gitt en konkret anbefaling om å ekskludere saken.

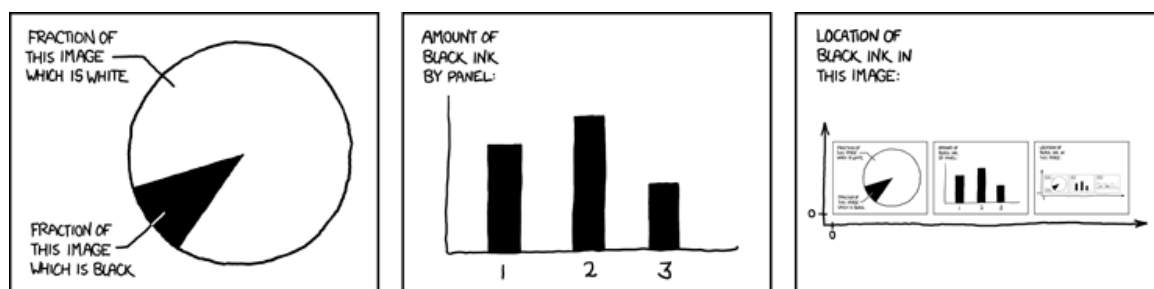
1.4. Datakilde

For å besvare problemstillingen er det brukt en statistisk studie av saker fra jordskifteretten. Aktivitet måles i utgangspunktet i oppmøte i rettsmøtene, men ikke utelukkende. Statistikken opparbeides basert på partsregistre utlevert fra jordskifteretten. Disse gir en oversikt over parten i hver enkelt sak, samt eventuelle prosessfullmektige. Videre detaljer er funnet i rettsboken for hver enkelt sak. Relevante faktorer og egenskaper registreres i en database (se vedlegg 2 og 5). Til slutt gjøres en analyse av disse dataene, hvor resultatene presenteres i Kapittel 3.

Det produserte dataregisteret baserer seg utelukkende på informasjon fra saksdokumentene fra jordskifteretten. Disse er i utgangspunktet ikke sjekket opp mot de reelle forholdene, men de utleverte registrene er i stor grad sjekket mot rettsbøkene.

I tillegg til dette er det foretatt noen telefonintervju. Formålet med dette er å la partene selv uttrykke sin mening om problemstillingene, samt la dem komme med forslag til årsaker til eventuelle forskjeller. I tillegg kan det komme annen informasjon som kan være interessant for oppgaven eller jordskifteretten, selv om det ikke er direkte relevant for oppgaven.

1.4.1. Statistikk

Figur 1 - "Self-Description" Kilde: xkcd.com

For å besvare problemstillingen brukes det hovedsakelig en statistisk studie av saksdokumentene, mens intervjuene er ment som supplement. Problemstillingen knytter seg til partenes *handlinger*, og deres meninger og følelser er mest nyttig for å kunne spekulere i mulige årsaker. Saksopplysningene er i utgangspunktet komplette og vil ikke kunne bli påvirket av partenes kulturelle eller sosiale bias. Dette betyr imidlertid ikke at det er sikkert opplysningene representerer virkeligheten.

Dataregisteret er utarbeidet som et Excel-dokument. Hoveddelen består av et partsregister hvor opplysninger fra saksdokumentene ble registrert. Her følger en stilisert utgave av registeret, med eksempeldata.

Tabell 1 - Stilisert dataregister

Sak	Part	Kjønn	Advokat	Oppmøte	Osv.
1	Part 1	Mann	1	1	
1	Part 2	Kvinne	0	0	
1	Part 3	Mann + Kvinne	0	1 + 0	

Følgende data er registrert:

- Saksnummer og gnr/bnr for hver part. Anonymisert i den vedlagte utgaven.
- Partenes kontaktinformasjon. Anonymisert i den vedlagte utgaven.
- Kjønn på partene/personene. Profesjonelle er merket.
- Størrelse på eventuelle alminnelige sameier, målt i antall medeiere.
- Bruk av advokat og/eller fullmakt for hver part.
- Oppmøte i de to første møtene (hvor aktuelt)
- Hvorvidt parten er rekvirent, motpart eller «øvrig».

Variablene er hovedsakelig notert med tall, hvis 1 er «ja/har brukt» og 0 eller blank celle er «nei/har ikke brukt». Rekvirent er notert med tre nivåer (1-3), og kjønn er notert med bokstav. Se Vedlegg 5 for komplett kodeliste, og Vedlegg 4 for definisjoner av begrepene.

Ut fra dataene har det blitt gjort en rekke utregninger. Resultatet består av tabellene i Vedlegg 3. Utregningene baserer seg i all hovedsak på kryssjekk av disse faktorene. For eksempel finner man ut hvilke kvinner som har møtt ved å kryssjekar kolonner for kjønn med kolonner for oppmøte. En slik formel kan se slik ut, med ord satt inn for cellenavn:

=HVIS(OG(Kjønn=K; Møtt>0);1;0)

Dersom parten (raden) det gjelder tilfredsstillr følgende forutsetninger, returner den verdien 1:

- Er kvinne
- Har møtt minst én gang

Dette ses opp mot antallet som ikke har møtt. Ved å dele på totalantallet får man prosentdeler. Videre kan disse hjelpekolonnene sjekkes mot hverandre, for å regne ut mer kompliserte tilfeller.

Alle utregningene og opptellingene er utført som nevnt over, men er kontrollert manuelt underveis.

Disse sjekkene er utført i egne kolonner. Hver enkelt av disse har blitt summert for å finne totalt antall som tilfredsstillter forutsetningene. Disse tallene er så satt inn i tabeller som vist i Vedlegg 3.

Det vedlagte dataregisteret er anonymisert.

1.4.2. Kort om intervju

Grunnet praktiske forhold er det foretatt *telefonintervju*, og ikke personlig intervju, med noen av de kvinnelige partene. Samtlige kvinnelige parter fikk et informasjonsskriv tilsendt (Se vedlegg 1). Deretter ble det gjort et tilfeldig utvalg ved å trekke lapper fra en bolle. Stikkord og sitater har blitt notert ned, men vil bare brukes generelt.

Intervjuene ble foretatt for å gi partene en mulighet til å ytre sine synspunkter, og brukes bare i drøftingen. Partene ble lovt at deres svar ikke skulle knyttes mot en bestemt sak.

Tema for samtalen knyttet seg opp mot de konkrete forholdene i saken. Dette gjaldt både sakens spørsmål og løsninger, men også partenes engasjementnivå. I all hovedsak dreide spørsmålene seg om følgende:

- Bekrefte informasjonen fra dataregisteret.
- Partens motivasjon for å møte/ikke møte.
- Partens oppfatning av prosessen og jordskifteretten (særlig med hensyn på kjønnsforskjeller).
- Hvorvidt parten ville gjort noe annerledes.

1.4.3. Kilder

Dataene til registeret kommer utelukkende fra jordskifteretten. Disse består av rettsbøker, sakslister (for utvalget) og partslister (for hver enkelt sak). En stor del av registreringen ble gjort i jordskifterettens lokaler, hvor jeg fikk låne kontor. Jeg fikk dermed veiledning av de ansatte, både saksbehandlere og dommere. Dette var til stor hjelp for å tolke rettsdokumentene, og for å få avklart vanlig praksis. Jeg fikk med meg samtlige dokumenter (fysisk og/eller digitalt), og har brukt disse til videre registrering og kontroll.

1.5. Ethiske avveininger

En gjennomgang av rettsbøker vil gi leseren en stor mengde personlig informasjon. I tillegg til all den identifiserende informasjonen, vil store deler av informasjonen være basert på utsagn fra partene. Fra dette kan man lese meninger og holdninger, og i noen tilfeller forholdene partene imellom. Dette er imidlertid informasjon alle kan få tak i, og denne oppgaven har ikke fokusert på noen enkel sak eller person.

Oppgaven er rapportert til NSD og utarbeidet i samråd med veileder.

All data publisert i oppgaven er anonymisert. De ikke-anonymiserte dataregistrene som er produsert gis ikke ut uten taushetserklæring og i samråd med veileder. Det eneste identifiserende som er nevnt, er én konkret sak som er ekskludert fra utvalget.

Samtlige kvinner i utvalget er tilsendt informasjonsskriv (se Vedlegg 1) hvor det informeres om at deltagelse i intervjuene vil være helt frivillig, og at informasjonen anonymiseres. Dette ble presisert i starten av samtalen. Videre informeres det kort om hele oppgaven. Det har ikke kommet noen negative tilbakemeldinger på oppgaven, men noen ønsket ikke å delta på intervju.

Oppgaven forsøker ikke å si så mye om årsakssammenhenger. Selv om noen deler inneholder drøfting og spekulasjoner rundt kausalitet, ligger hovedtyngden i å se på korrelasjoner mellom faktorer. Noen lesere vil kunne være uenige i drøftingen.

1.6. Oppbygning av oppgaven

Kapittel 1 setter rammeverket for oppgaven. Dette er en gjennomgang av aspekter knyttet direkte til oppgaven og produksjonen av denne. Det blir forklart hva som har blitt gjort, og til dels hvorfor. Videre fungerer den som en innledning og oversikt over resten av oppgaven.

Kapittel 2 fokuserer på de teoretiske aspektene som kan være relevante for oppgaven. Dette er ment å gi leseren de nødvendige forkunnskaper for å forstå innholdet i de etterfølgende delene. I hovedsak omhandler dette de relevante juridiske rammene for jordskifteretten, og andre bestemmelser som kan være relevante faktorer.

Kapittel 3 er en presentasjon av empiri. Denne består av grafer med tilhørende forklarende tekst, hvor resultatet av studien presenteres. Under noen av grafene vil også resultatet bli drøftet kort.

Kapittel 4 er en drøfting hvor problemstillingen er forsøkt besvart med hjelp av informasjonen presentert i de foregående delene. Denne inneholder noen spekulasjoner rundt årsakssammenhenger, og mulige feilkilder.

Kapittel 5 inneholder personlige refleksjoner og meninger rundt oppgaven og arbeidet med den.

Til slutt følger kildehenvisninger og vedlegg.

Kapittel II – Bakgrunn

2.1. Innledning

Dette kapitlet vil presentere de tekniske og teoretiske bakgrunnskunnskapene som kan være nødvendig for forståelse av resultatene. Videre vil den inneholde tidligere arbeid som kan være relevant i drøftingen rundt resultatene. Førstnevnte består i all hovedsak av de reglene som styrer jordskifteretten i deres arbeid, og da også reglene partene må følge. Det er også tatt med bestemmelser som kan tenkes å være med å styre partenes handlingsmønster eller rettigheter.

2.2. Jordskifte

2.2.1. Jordskiftedomstolene

I Norge har vi jordskifteretten som særdomstol (jfr. Domstoloven § 2 første ledd). Denne behandler saker med hjemmel i jordskifteloven. Av særdomstolene vi har, er kanskje jordskifteretten den viktigste (Ravna, 2009, s. 36). Det kan være vanskelig å definere alderen på jordskifte og jordskifteretten i Norge, men det kan hevdes at institusjonalisert jordskifte i stor grad kom i gang i Norge i 1860 (Ravna, 2009, s. 68).

Jordskifteretten som særdomstol strekker seg tilbake til senest 1882. Frem til 1950 var navnet riktignok Utskiftningsvesenet. Senere endret organisasjonen navn til Jordskifteverket, noe som også omfattet administrativt og faglig støtteapparat (NOU 2002:9, s. 14). I 2002 endret virksomheten navn igjen, og heter nå Jordskifterettene».

2.2.2. Sakstyper

Sakene for jordskifteretten kan deles inn i tre hovedtyper (Domstoladministrasjonen, 2013). Disse er:

- Klarlegging av grenser og rettsforhold (rettsfastsettende saker)
- Endring av eiendommer og rettsforhold (rettsendrende saker)
- Skjønn og kombinerte saker

Disse sakene knytter seg opp mot ulike virkemidler i loven, og dermed ulike paragrafer i jordskifteloven.

Rettsfastsettende saker

Rettsfastsettende saker er hjemlet i §§ 88 og 88 a. Disse endrer ikke dagens reelle situasjon. I § 88 finner vi det som kalles «grensegang», som kommer inn når grensene mellom to eiendommer er uklare. Dette kan også gjelde grensene for ulike rettigheter, for eksempel vegrett eller båtfeste.

Videre i § 88 a finner vi de sakene som knytter seg til eiendoms- og bruksrettigheter, i områder hvor det foreligger sameie eller sambruk mellom eiendommene. Dette kan eksempelvis omfatte vegrett, jaktrett eller lignende. Det kan også omfatte hvem som faktisk eier en gitt eiendom.

Rettsendrende saker

Dette kan omtales som de «tradisjonelle» jordskiftesakene. I jordskifteloven § 2 bokstav a til i finner vi en liste over de rettsendrende virkemidlene jordskifteretten har til rådighet. Dette er «verktøyene» retten kan bruke for å forbedre situasjonen i skiftefeltet. I noen tilfeller vil det være nødvendig å først avklare rettsforholdene, som i rettsfastsettende saker.

Dette kan innebære at eksisterende grenser og rettigheter endres, eller at nye skapes. Jordskifteretten kan også «tvinge» parter til samarbeid gjennom bruksordninger.

Skjønn og kombinerte saker

I forbindelse med en jordskiftesak kan retten holde skjønn over erstatningen. Dette kan gjøres samtidig som de andre virkemidlene over benyttes. I andre tilfeller vil jordskifteretten utelukkende foreta skjønn. Kompetansen er i hovedsak avgrenset til areal avsatt til LNF-områder. Deler av kompetansen finnes i andre lover, spesifikt:

- Gjerdeloven
- Vegloven
- Servituttloven
- Reindriftsloven

2.2.3. Vilkår for jordskifte

Dersom en part fremsetter krav om jordskiftesak, må retten ta stilling til om saken skal/kan fremmes jfr. Jsl. § 14. Det følger prosessuelle vilkår, samt følgende materielle vilkår:

Første vilkår finner vi i § 1. Utgangspunktet er at eiendommen må være «vanskeleg å nytte ut på tenleg måte etter tid og tilhøve». Dagens situasjon må altså være problematisk. I jordskiftesammenheng omfatter begrepet «eiendom» også de tilhørende bruksrettene, eller deler av disse. Gjennom bokstav a og b åpnes det også for at det kan gjennomføres jordskifte på bakgrunn av problemer som i fremtiden vil oppstå som følge av utbyggingstiltak eller offentlig regulering (Reiten, 2009 s. 242). Når tjenligheten vurderes, skal det legges vekt på en objektiv og konkret vurdering av eiendommen. Det tillegges altså i utgangspunktet liten vekt til eierens subjektive oppfatning av eiendommen.

Selv om § 2 i hovedsak er de rettsendrende virkemidlene jordskifteretten har til rådighet, fungerer de også som vilkår. Jordskifteretten må ha saklig kompetanse til å løse problemene belyst i § 1. Virkemidlene har et bredt spekter, og kan gi svært forskjellige utfall på ulike eiendommer. Retten tar derfor en konkret vurdering av de mulige utfallene på hver eiendom.

§ 3 bokstav a er kjent som «tapsgarantien», og stiller vilkår om at «kostnadene og ulempene blir større enn nytten for kvar einskild eiendom». Nytte og ulempe er i disse tilfellene knyttet opp mot ikke-økonomiske faktorer ved eiendommen. For eksempel vil det være problematisk dersom utfallet av skifteplanen resulterer i økt tidsbruk for brukeren.

Denne paragrafen er ment å verne om partenes rettsikkerhet, og skal forhindre at de blir dratt med i en sak som slår ut negativt for eiendommen. Verdiene vurderes objektivt og konkret for hver enkelt eiendom, og sees derfor i alle fall delvis uavhengig av dagens eier og bruk. Regelen gjelder under hele prosessen, og vil ha innvirkning på alt fra fremmingsvedtaket til den endelige skifteplanen. Regelen setter i vanlige tilfeller ikke vilkår om at gevinsten i skiftefeltet skal fordeles rettferdig.

2.3. Partsstatus

Følgende informasjon stammer fra personlig kommunikasjon med Sør-Rogaland Jordskifterett ved jordskifterettsleder Trond Berge (e-post datert 30. april 2014)

Utgangspunktet for jordskifterettens saker er vanligvis at det er eiendommene, og ikke hjemmelshaverne som er part. Dersom to personer sammen står som eiere, står disse som én part. Det er to aktuelle alternativer:

1. Begge (alle) står som hjemmelshavere til eiendommen.
2. Begge (alle) er oppgitt som eiere i begjæringen eller etterfølgende skriv.

Dersom det første er tilfellet, vil dette som regel komme frem av begjæringen. I noen tilfeller er bare den ene ført opp. Når sakene kommer inn til jordskifteretten, blir alle krav sjekket opp mot matrikkelen og folkeregisteret. Dersom informasjonen ikke samsvarer, vil jordskifteretten normalt tilskrive partene om misforholdet for å få dette utbedret. Skrivet kunne eksempelvis sett slik ut: "I kravet er Ola Nordmann oppgitt som eier av gnr. 1 bnr. 1. Av matrikkelen framgår det at også Kari Nordmann er eier av denne eiendommen. Dersom vi ikke får tilbakemelding om annet innen 31.05.14, vil også Kari Nordmann bli gjort til part". I enkelte tilfeller endrer jordskifteretten partslistene uten å først få en avklaring. Som regel ber de også om å få avklart hvorvidt det er aktuelt å gi noen av eierne fullmakt fra de andre (legger med standard fullmaktsskjema).

I tilfelle 2 vil det nok være flere alternativer. Dersom Ola og Kari Nordmann er oppgitt som eiere, skrives begge inn som parter selv om bare Kari står som hjemmelshaver. Dette skjer uten nærmere avklaring. Normalt vil dette gjelde ektefeller som sammen eier eiendom, men hvor kun den ene er tinglyst som hjemmelshaver. Felles adresse og felles etternavn tilsier dette er tilfelle. Dersom personene som er opplyst som eiere har ulikt etternavn og/eller adresse, men bare én av dem er hjemmelshavere i følge matrikkelen, sørger jordskifteretten for å avklare forholdet. Den vanligste forklaringen er at det ikke er samsvar mellom hjemmelshavere og reelle eiere. Dette kan eksempelvis forekomme dersom hjemmelshaver er avdød eller har avhendet eiendommen. Partenes eierinteresse i eiendommen kan også være omtvistet.

Dersom saken bare dreier seg om én eiendom, hvor forhold innad på denne er omtvistet, vil hver person føres som egen part.

2.3.1. Innkalling

Følgende informasjon stammer fra personlig kommunikasjon med Sør-Rogaland Jordskifterett ved jordskifterettsleder Trond Berge (e-post datert 30. april 2014)

Samtlige med partsstatus blir innkalt, dersom forholdet som skal behandles gjelder dem. For jordskiftesaker gjelder dette rettigheter og interesser knyttet til eiendommen. Dersom det i en sak med mange parter skal behandles forhold som bare gjelder noen av partene, vil normalt sett bare de berørte partene blir kalt inn. Som regel vil også de andre partene i saken bli orientert om rettsmøtet.

I alminnelige grensetvister (etter jordskifteloven § 88) mellom to eiendommer, vil begge disse to eiendommene være parter. Eiendommene som den omtvistede grensen begynner og slutter i, vil som regel også føres som parter. Dette selv om de ikke er parter i selve tvisten. De tas med som parter da det er nødvendig å fastsette rettsforholdet mot dem, altså grensens endepunkter. Disse partene føres ofte som «naboer», men har formelt sett partsstatus. Etter behov kan de kalles inn til hovedforhandlingen, men som hovedregel ikke til rettsmekling mellom partene tvisten gjelder.

2.4. Formell likestilling

11. juni 1913 ble forslaget om stemmerett for kvinner vedtatt, og Grunnlovens § 50 ble endret til «Stemmeberettigede ere de norske Borgere, Mænd og Kvinder, der have fyldt 25 Aar, og som have været bosatte i Landet i 5 Aar og opholde sig der.» Både språket, alder, og regler om å være bosatt er endret i ettertid.

Etter § 110 bokstav c er statens myndigheter pålagt «å respektere og sikre menneskerettighetene». Denne sier videre at «de rettigheter og friheter [...] skal bli sikret uten diskriminering på grunnlag av slik som kjønn [...]» jfr. menneskerettsloven Art. 14. Se for øvrig menneskerettsloven Vedlegg 10 «Konvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner med protokoll». Særlig relevant er Art. 2 bokstav b og c som lyder følgende:

«c) å innføre et rettsvern for kvinners rettigheter på lik linje med menns, og å sikre kvinner effektiv beskyttelse, via kompetente nasjonale domstoler og andre offentlige institusjoner, mot enhver diskriminerende handling,

d) å avstå fra alle handlinger og all praksis som diskriminerer kvinner, og å sørge for at offentlige myndigheter og offentlige institusjoner handler i tråd med denne forpliktelse,»

En konkretisering av dette finner vi i likestillingslovens § 12: «Offentlige myndigheter skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for likestilling mellom kjønnene.»

2.5. Odel

2.5.1. Kort om odelsretten

Odelsretten er en *løsningsrett* knyttet til landbrukseiendommer. (Falkanger, 1984, s. 17). Denne får bare virkning dersom odelsberettiget eiendom blir avhendet (solgt) til personer uten odelsrett, eller med dårligere odelsrett (odelsrekkefølge). Dersom dette forekommer, kan personen med best odelsrett kreve å få kjøpe eiendommen tilbake.

Dette skiller seg fra åsetesretten som bare gjelder odelsberettiget eiendom i uskiftet bo, altså ved dødsfall. Den med (best) odelsrett kan da forlange eiendommen utlagt til seg. Begge er hjemlet i odelsloven, som stiller en rekke vilkår for rettene.

Odelsretten og åsetesretten er strengt personlige rettigheter, og kan ikke overføres ved avtale. (Falkanger, 1984, s. 18). Det er derimot mulig å gi avkall på sin odelsrett ved avtale, for eksempel mot pengevederlag.

Odelsrettens hovedformål er i dag å sikre slektsgården for slekten (Falkanger, 1984, s. 18). Det har i norsk kultur ikke vært vanlig å se på jordbrukseiendommer som en vanlig handelsvare. Tradisjonen er heller at gården «skal gå videre – helst i bedre stand – til neste slektsledd»(Falkanger, 1984, s. 18).

Andre formål med loven har vært å sikre en selvstendig, selveiende bondestand; og dermed forhindre at jordeiendommene samles hos en jordeiende overklasse som i mange andre land (Falkanger, 1984, s. 18). I dag har vi imidlertid andre virkemidler for å oppnå dette.

Odelsretten og åsetesretten kan også være med på å forhindre at eiendommen blir oppdelt i mindre stykker. Den med best odel kan kreve *hele* eiendommen utlagt. Videre må da den odelsberettigede kjøpe ut de resterende livsarvingene.

En person med full eiendomsrett hevder odelsrett på eiendommen etter 20 år, fra han fikk eiendomsretten jfr. § 7. De som nedstammer fra denne personen, får også odelsrett. Dette forutsetter en viss nærhet til eiendommen (Falkanger, 2003, s. 98)..

2.5.3. Historie

Første gang odelsretten ble nedfelt som lov var med Gulatingsloven og Frostatingsloven. Man er usikker på når dette var, men antar det var på slutten av 1000-tallet (Aalstad, Aalstad, & Kjær, 1990, s. 9). Den første odelsloven som gjaldt hele landet kom med Magnus Lagabøtes Landslov av 1274.

Dagens lov stammer fra 1974. Denne videreførte store deler av hovedpunktene fra 1821-loven. En av de største endringene var kjønnslikestillingen (Falkanger, 2003, s. 21). Videre ble det også gjort endringer på odelsrekken. Det ble også lagt til konkrete arealgrenser for eiendommene, hvor det tidligere ble lagt vekt på bruken. Det var andre mindre justeringer, men de overnevnte er de største og viktigste endringene.

Det har også skjedd en utvikling etter 1974. Dette gjelder i hovedsak mindre justeringer og spesifiseringer. Utenomekteskapelige barn og adoptivbarn blir også mer likestilt med resten av barna. Odelsrekken reduseres også ytterligere.

2.6. Sameie

Ett sameie er når «to eller flere eig noko saman på ein slik måte at retten deira er rekna i partar etter delings- eller høvetal». Jfr. Sameieloven. Ingen eier her en fysisk del av eiendommen, men heller en ideell andel i tingen. Dersom eierne er personer (fysiske eller juridiske), kalles dette «personlig sameie». Dette gjelder typisk ektepar som eier boligen sammen. Dersom eierforholdet heller er knyttet til en annen eiendom, kalles dette «realsameie». Et typisk eksempel på dette vil være utmark som tilhører gården. Eierne kan da ikke løst selge ut sin andel, da den tilhører gården/eiendommen (matrikkelenheten).

2.7. Relevant statistikk

2.7.1. Kjønn og eiendom

Det er lite tilgjengelig statistikk knyttet opp mot kjønn og eiendom. De unntakene som finnes, knytter seg hovedsakelig til landbrukseiendommer.

«Formuene i Norge er langt fra jevnt fordelt mellom kvinner og menn. Mens norske kvinner står oppført som eiere av 54 prosent av alle borettslagsleiligheter her i landet, er det mennene som står oppført som eiere av de fleste selveide boligene, hyttene og bilene.» (Sparby, 2003)

I 2010 var 25,14 % av alle landbrukseiendommer eid av kvinner, mot 68,58 % for menn (Rognstad & Steinset, 2012, s. 21). Resterende står oppgitt som «Dødsbo/upersonlig/Uoppgitt».

Av tinglyste overdragelser av eiendom sto kvinner i 2012 for 38,35 %, mens menn hadde 58,36 %. Dette er en svak oppgang for kvinner fra foregående år. (ssb.no, 2014). For Rogaland var tallene i 2012 henholdsvis 35,26 % mot 59,34 %.

2.7.2. Gjennomsnittlig levealder

Kvinner lever i gjennomsnittet lengre enn menn, og tallene viser at dette har vært tilfelle i alle fall siden 1946 (Folkehelseinstituttet, 2013). Forventet levealder har steget jevnt for begge kjønn, men forskjellen dem i mellom har variert. Forskjellen er i dag mindre enn den har vært tidligere.

3. Kapittel III – Empiri

3.1. Innledning

Her følger utregninger og analyser av datamaterialet. Tabellene er produsert med formler som henter og bearbeider tallmaterialet fra dataregisteret. Grafene baserer seg på tallmateriale fra tabellene (se vedlegg 3), som igjen er utregninger direkte fra dataregisteret.

Formålet med analysen er å se om partenes egenskaper påvirker deres aktivitetsgrad. Problemstillingen knytter seg hovedsakelig til kjønn, men også andre egenskaper kan være interessante. Aktivitetsgrad måles i utgangspunktet i oppmøte, men det finnes også andre typer engasjement.

3.2. Definisjoner

Her følger de forklaringer og definisjoner som er viktigst for å kunne lese dataene enkelt og korrekt. Se vedlegg 4 «Definisjoner» for mer utfyllende informasjon.

Par – To personer ført som én part. Dette gjelder i hovedsak ektepar, og ikke f.eks. to brødre som har sameie. Se 2.3 «Partsstatus».

Part – i all hovedsak én linje i partslistene. Se «par», «single» og «profesjonell» for forskjell mellom typene.

Person – fysisk person eller firma.

Privat person – fysisk person, *ikke* profesjonell part.

Profesjonell – parten er ikke en fysisk person, men et firma eller organisasjon. Står oppført med firmanavn eller lignende, og har gjerne en navngitt representant. De er i dataregisteret og grafene ført som eget kjønn.

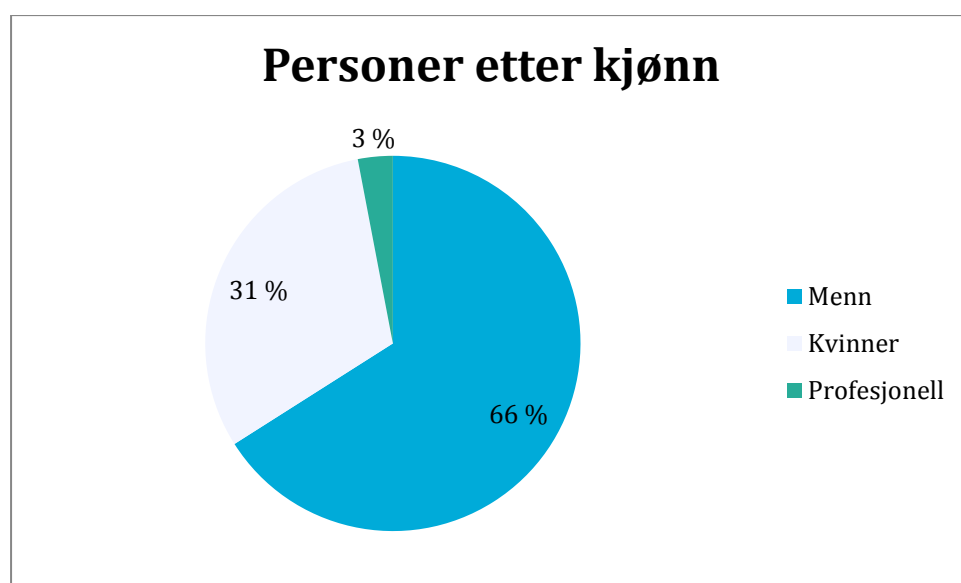
Single – Part som bare består av én privat person. Indikerer ikke sivilstand.

3.3. Presentasjon av statistikk

3.3.1 Generelt

3.3.1.1 Personer etter kjønn

Dette er en utregning av hvor mange personer av hvert kjønn som er kalt inn som part. Det skilles her mellom parter og personer. Profesjonelle parter er tatt med her for å vise størrelsesorden, selv om det ikke er direkte relevant for problemstilling.

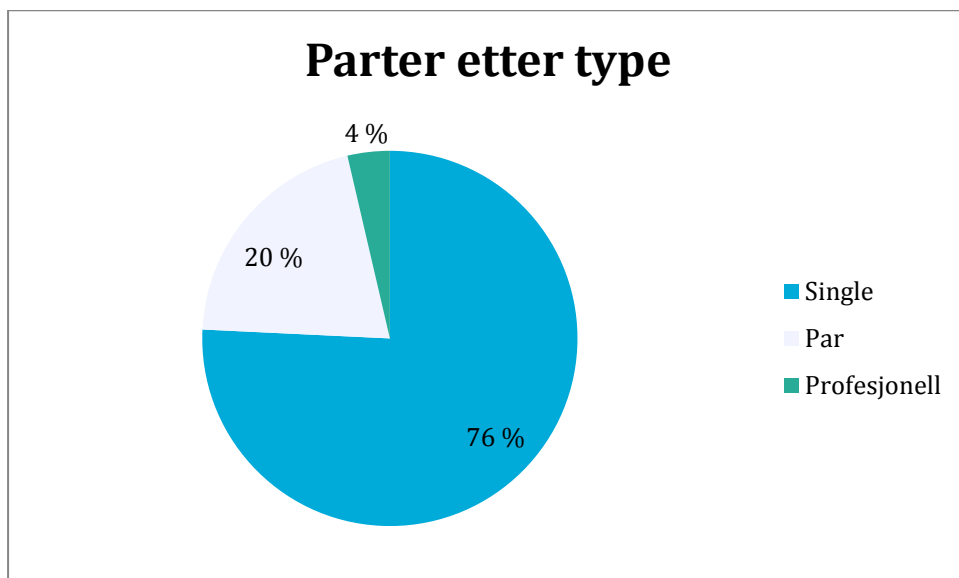
Figur 2 - Utregning av hvor mange personer av hvert kjønn som er kalt inn som part

Det første vi ser her er at profesjonelle parter bare utgjør 3 % av partene. Dette kan være aksjeselskap eller foreninger, men også kommuner. Det viktigste vil nok allikevel være at det er over dobbelt så mange menn som kvinner kalt inn som part. Både «single» og «par» er inkludert i beregningen, hvor «par» består av én av hvert kjønn (i dette utvalget). Dette skaper komplikasjoner, og dette diagrammet viser ikke de nødvendige detaljene for drøftelse av problemstillingen. Den indikerer allikevel allerede nå en skeivhet.

Dette kan tyde på at det ligger en vesentlig forskjell i hvem som er tinglyst som hjemmelshaver, men det kan også være andre faktorer som spiller inn her. Som nevnt i 2.2 er det delvis opp til partene selv å avklare dette.

3.3.1.2 Parter etter type

Dette er en oversikt over hvilke typer parter som er kalt inn. «Single» indikerer parter med bare én person, og sier ikke noe om sivilstatus.

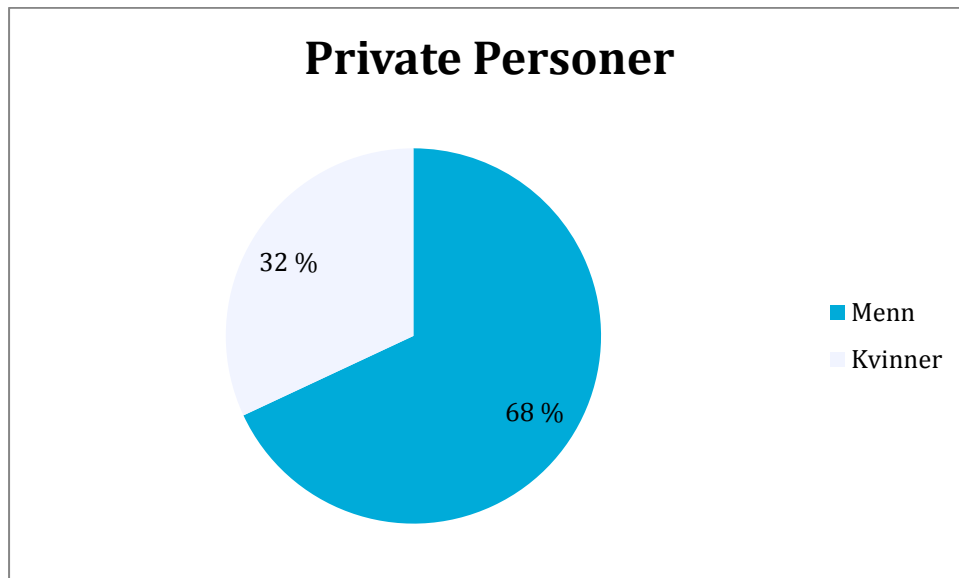
Figur 3 - Parter etter type

Her ser man at 76 % av partene er private single personer. Dette er noe kunstig høyt, da tradisjonelle sameier står oppført som single parter.

Bare 20 % av eiendommene er eid av «par». Dette påvirkes også av de forhold som nevnes i 2.2, og at det i stor grad er opp til partene selv å avklare eierskap. Det gir allikevel en indikasjon til at en stor del av eiendommene bare står med én eier.

3.3.1.3 Private personer etter kjønn

Grafen viser samtlige private personer innkalt, fordelt etter kjønn. Profesjonelle parter er ekskludert.

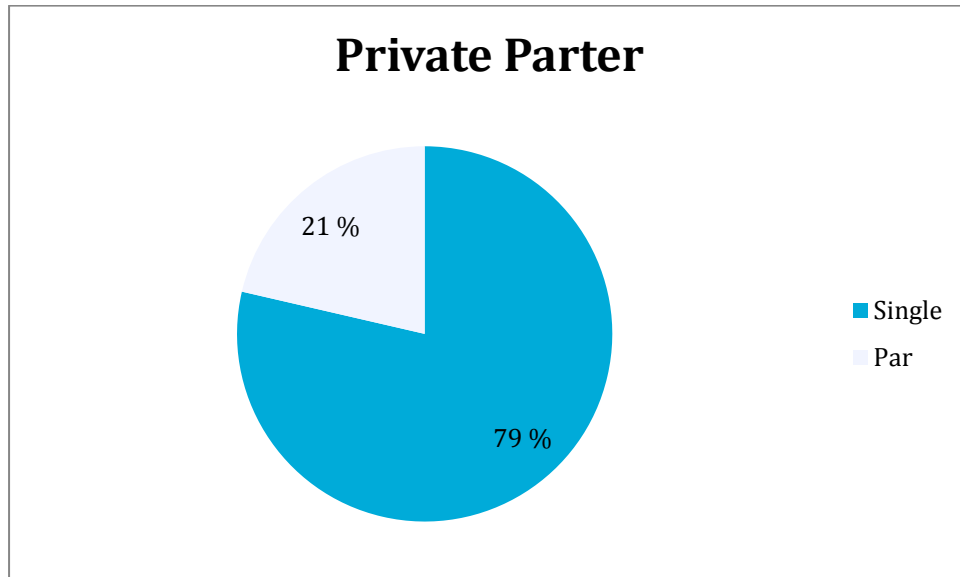
Figur 4 - Private personer etter kjønn

Vi ser her at bare 32 % av de innkalte private personene er kvinner. Det er usikkert hvor mye dette sier om faktisk eierskap, men kan gi en indikasjon om en skeiv fordeling.

Denne skeive fordelingen vil nødvendigvis ha påvirkning på jordskiftesakene. Hvorvidt forskjellen er stor nok til å være bekymringsverdig er det vanskelig å spekulere i.

3.3.1.4 Private parter etter type

Her ser vi fordelingen mellom single og par. Dette er antall par, og ikke personer i par.

Figur 5 - Private parter etter type

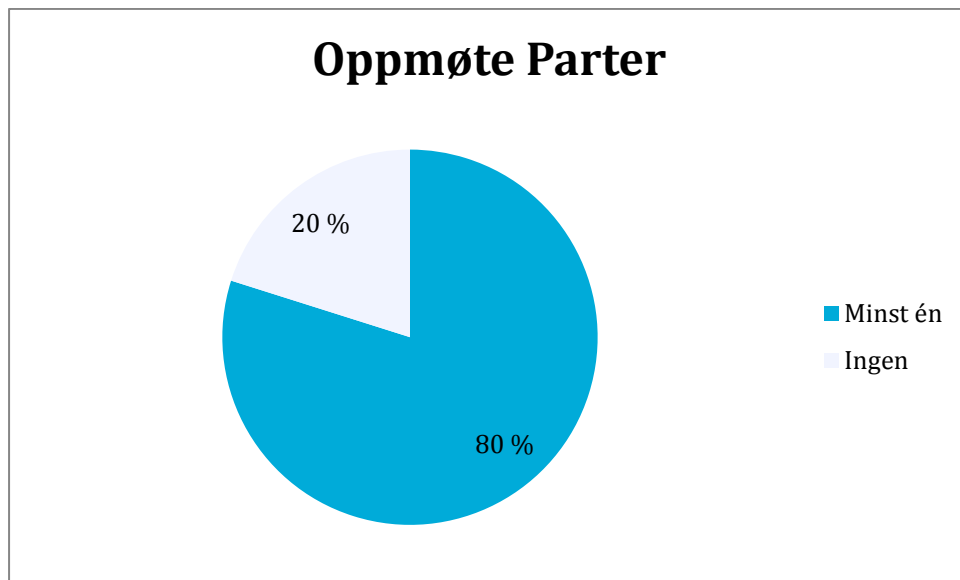
Dette betyr at 79 % av partene bare består av én person. Bare 21 % står som «par» i dataregisteret.

På grunn av forholdene nevnt i 2.2 er det usikkert hva dette sier om de faktiske eierforholdene. Det gir allikevel en indikasjon på at en stor andel av eiendommene bare står med én eier.

3.3.2 Oppmøte

3.3.2.1 Oppmøte parter

Grafen viser antall parter hvor mins én person har møtt.

Figur 6 - Oppmøte parter

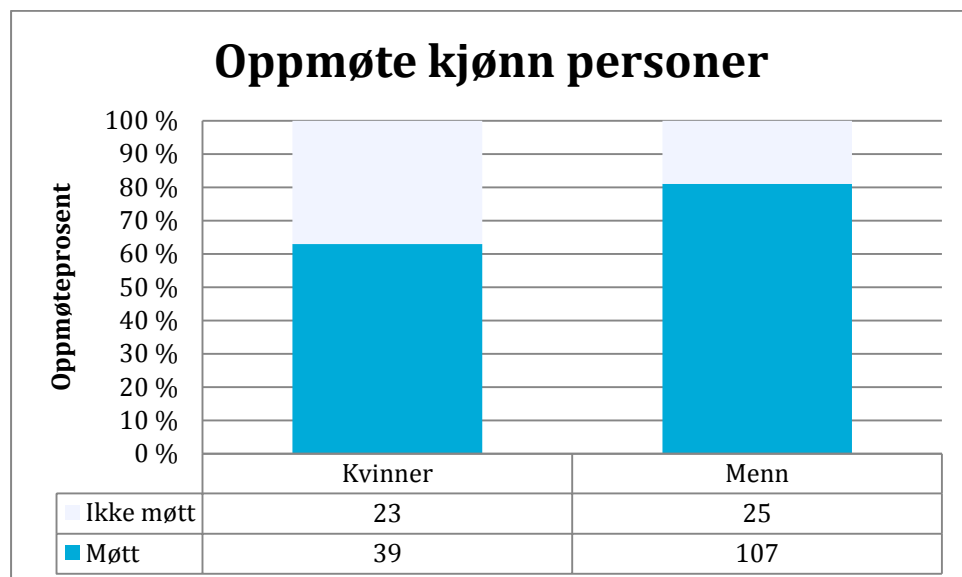
Se tabell 3.5

Her ser man at 20 % av partene ikke har oppmøte i rettsmøtene. De kan allikevel ha andre former for engasjement.

Det er vanskelig å kommentere hvorvidt 20 % er mye eller lite. Det kan alltid forekomme forhold som forhindrer partene å møte personlig. Det kan også være parter som ikke er i stand til å møte for seg selv, grunnet for eksempel alder eller helsetilstand.

3.3.2.2 Oppmøte personer etter kjønn

Samtlige private personer innkalt fordelt etter kjønn. Grafen viser hvor stor andel av de innkalte personene som møtte i rettsmøte.

Figur 7 - Oppmøte personer etter kjønn

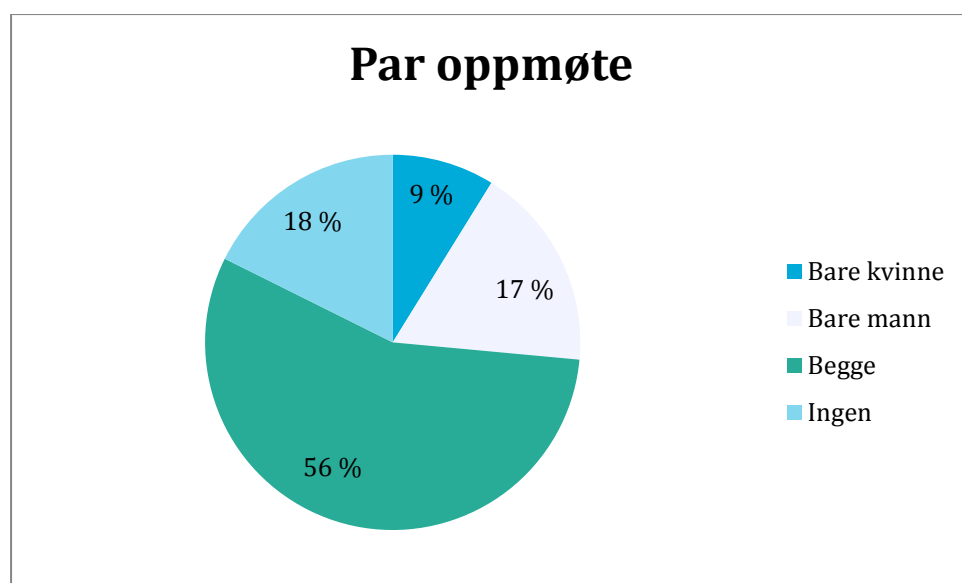
Se tabell 3.6

Her ser vi at kvinner har en noe lavere oppmøteprosent. Den største forskjellen ser vi i antall personer av hvert kjønn (se 3.3.1.3 Private personer etter kjønn).

Datagrunnlaget, særlig for kvinner, er såpass lite at det kan være vanskelig å si noe sikkert. Tallene viser imidlertid at kvinner har et oppmøte som er 18,78 prosentpoeng lavere enn menn.

3.3.2.3 Oppmøte par etter personer møtt

Oversikt over hvem som møter i par. I alle disse tilfellene er én av hvert kjønn kalt inn.

Figur 8 - Oppmøte par etter personer møtt

Se tabell 3.7

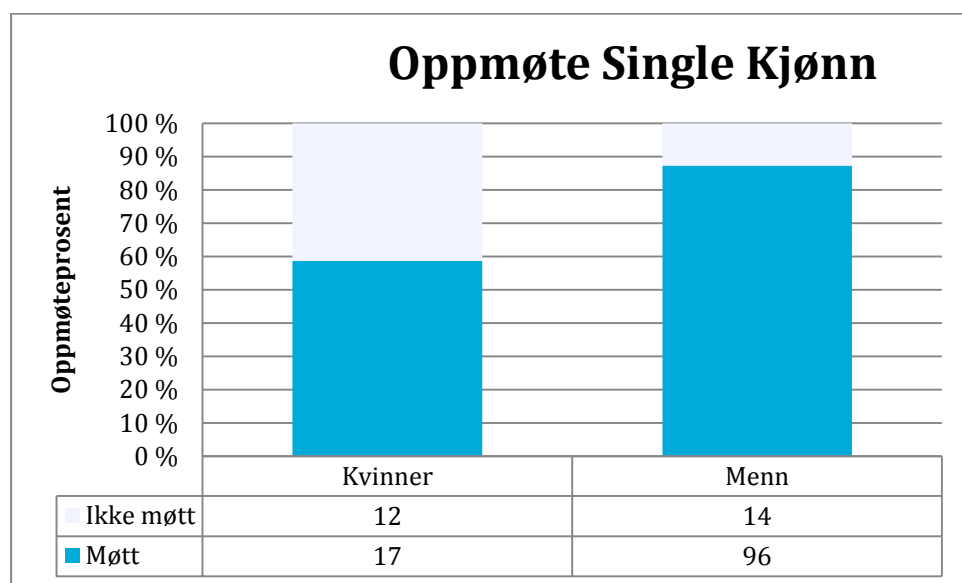
I 56 % av tilfellene der par er innkalt, møter altså begge to. Dersom bare én møter, er det derimot dobbelt så stor oppmøteprosent for menn.

Vi ser altså her også en skjevhet mellom kjønnene. Noen av tilfellene hvor bare én møter, kan kanskje forklares med at den andre ble forhindret. Dette forklarer imidlertid ikke skjevheten.

I 17 % av tilfellene møtte ingen. Dette er noe lavere enn for utvalget sammenlagt. En mulig forklaring kan være at det skal mer til at begge blir forhindret fra å møte, enn at bare én singel part blir forhindret.

3.3.2.4 Oppmøte single parter etter kjønn

Grafen viser innkalte og oppmøtte single parter, fordelt etter kjønn.

Figur 9 - Oppmøte single parter etter kjønn

Se tabell 3.8

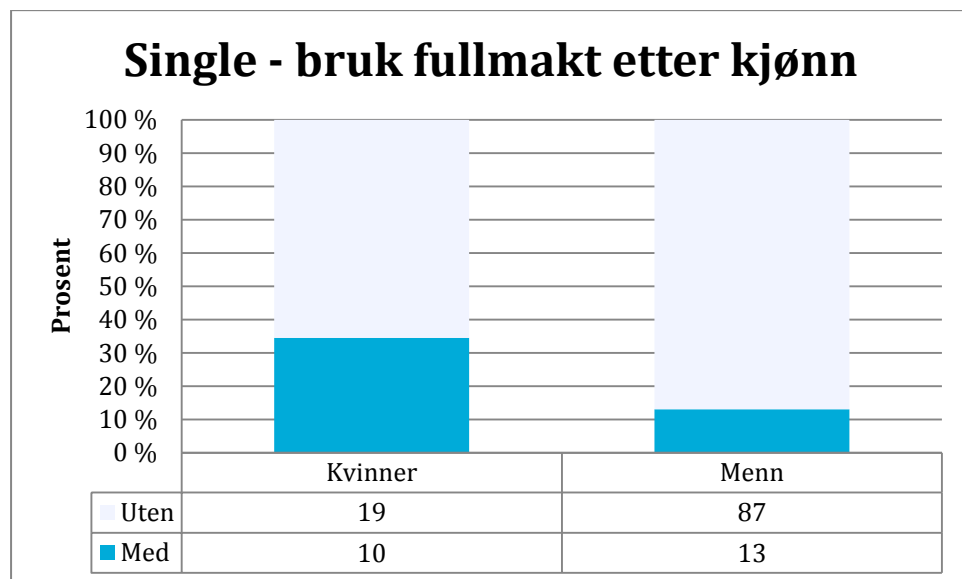
Dersom den innkalte parten består av bare én person (singel), ser vi at det er en markant forskjell i oppmøte. Den største forskjellen ligger allikevel fortsatt i antall innkalte parter av hvert kjønn, hvor kvinner bare utgjør 20,86 %.

Dette tyder på en svært skeiv kjønnsfordeling mellom hjemmelshavere.

3.3.3. Fullmakt og prosessfullmektig

3.3.3.1 Bruk av fullmakt etter kjønn

Grafen viser andelen single som har brukt fullmakt, fordelt etter kjønn. Bruk av fullmakt er her uavhengig av oppmøte for personen selv.

Figur 10 - Bruk av fullmakt etter kjønn

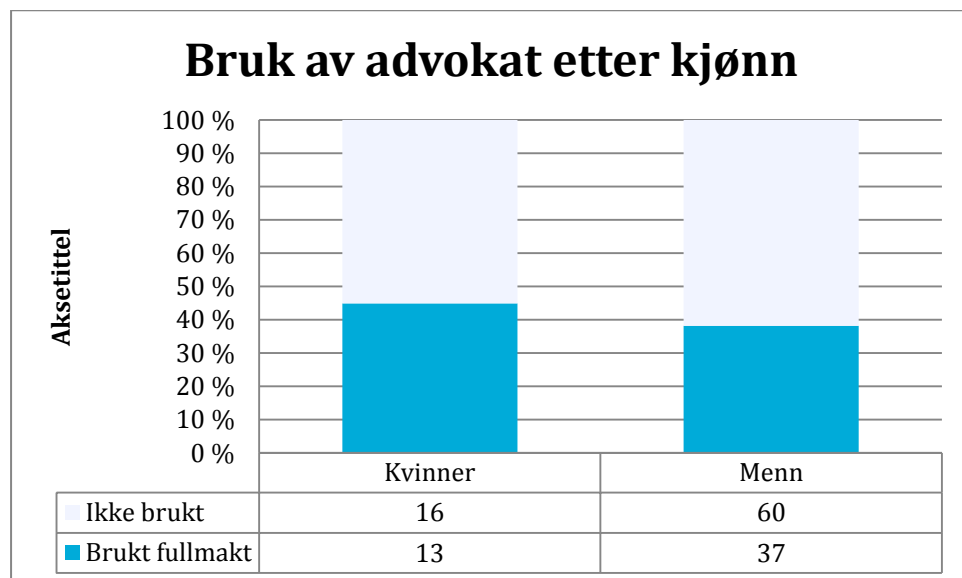
Se tabell 3.9

Vi ser her at en større andel av kvinnene har valgt å gi fullmakt til andre personer.

Årsaken til bruk av fullmakt kan være kompleks. Det kan tenkes at parten selv er forhindret fra å møte. Videre er det mulig at andre enn eieren selv har størst kunnskap og/eller interesse i eiendommen, eller at de tror dette er tilfellet. Dette forklarer imidlertid ikke skjevheten.

3.3.3.2 Bruk av advokat etter kjønn

Grafen viser andelen single som har brukt prosessfullmektig, fordelt etter kjønn. Bruk av fullmakt er her uavhengig av oppmøte for personen selv.

Figur 11 - Bruk av advokat etter kjønn

Se Tabell 3.10

Grafen viser at kvinner har benyttet seg av advokat i en noe større andel av tilfellene enn menn har. Forskjellen er imidlertid liten.

Empiriens bredde og kompleksitet.

Virkeligheten er svært kompleks, og det vil være noen forhold som ikke enkelt kan oversettes til tall. I oppgaven er det fokusert på de tilfellene som klarest kan oversettes til tall, og dermed enklest kan føres statistikk over.

Statistikken er ment å ta med en del av faktorene som kan påvirke oppmøte, men også fange opp de mange forskjellige typene engasjement. Det er andre målinger som kunne gitt interessante resultater, men hvor det er vanskelig å sette klare grenser for digitalisering. Her følger en (noe ufullstendig) liste over mer graderte tilfeller, noenlunde satt opp i rekkefølge:

1. Møtt. Hvis sameie, har de andre partene møtt.
2. Ikke møtt, men engasjert. Her kan det være mange årsaker og typer. I noen tilfeller gir parten beskjed om at de er forhindret, og gir andre parter fullmakt. Dette indikerer jo engasjement i saken. Dersom "force majeure" er årsak til fravær, mener jeg dette nesten kan likestilles med oppmøte. Kan være vanskelig å nøste opp i, men rettsbok kan gi indikasjoner.
3. Ikke møtt. Eneier, men sendt annen person med fullmakt (ektemann/samboer/sønn etc.). Kan være det samme som den over, men kan også være at kvinnen ikke har kunnskap/interesse i saken. I noen tilfeller vil partstatus ikke være likestilt med reelt eierforhold, se 2.2.
4. Ingen engasjement i saken. Fullstendig passiv. Jeg mener det kan være en faktor om dette er en part av ti i et sameie, eller om det er eneier.

Dette er ment å gi et inntrykk av hvor gradert og komplisert virkeligheten kan være. De enkleste og mest relevante tilfellene vil være hvor mann og kvinne står som sameiere på eiendommene, og hvem som møter. Det samme gjelder i stor grad single parter.

Kapittel IV – Diskusjon

4.1. Innledning

Formålet med studien har vært å se på kjønnsforskjeller i jordskiftesaker, særlig da målt i aktivitet. Problemstillingen lyder:

«I hvilken grad er engasjement knyttet til hjemmelshavers kjønn, i jordskiftesaker?»

Med følgende underproblemstillinger

- Hvor finner man de største forskjellene mellom kjønnene?
- Hvilke ulike engasjementnivå kan man definere og måle?

Denne delen vil prøve å besvare problemstillingen ved hjelp av resultatene fra Del 3. Den inneholder også resultatene fra telefonintervjuene.

4.2. Validitet og reliabilitet

4.2.1. Reliabilitet

Reliabilitet omhandler hvorvidt studien kan gjentas med samme resultater, gitt de samme data som er brukt her. I dette tilfellet bør dette være en enkel sak. Jordskifteretten har gode og oversiktlige dokumenter, og har gitt meg full tilgang til disse. Det kan hende disse ikke alltid representerer de faktiske forholdene, men dette er noen ganger kommentert i rettsbøkene. For oppgaven har jeg tatt utgangspunkt i å analysere data fra jordskifteretten, og ikke sett grundigere på de reelle forholdene som foreligger.

Det jeg anser som den største potensielle feilkilden, er mine egne registreringer.

Registeret er sjekket opp mot både jordskifterettens egenproduserte lister, og rettsbøkene. Jeg finner det derfor sannsynlig at registeret er tilnærmet feilfritt, men dette er vanskelig å si sikkert uten at det blir sjekket av tredjepart.

Det meste av informasjonen er åpent for offentlig innsyn, og vil dermed være tilgjengelig for kontroll. Listene fra jordskifteretten var ikke problematiske å få tilgang til, men dette

er nok i alle fall delvis fordi jeg er student. Videre har jeg veileder, NSD og NMBU som kontrollorganer.

Det har blitt gjort en rekke forutsetninger og definisjoner for å kunne hente data ut fra registeret. Tvilstilfeller har blitt avgjort av meg, i samråd med veileder og dommerne. Gitt samme forutsetninger forventer jeg at resultatet av studien ville blitt veldig likt.

For intervjuene er reliabiliteten dårligere. En ny telefonsamtale med samme parter, vil kunne gi andre svar. Utvalget er alt for lite til å være representativt. Intervjuene er imidlertid bare ment for å høre noen synspunkt og meninger, ikke å være representative for resten.

4.2.2. Validitet

Studien ser utelukkende på saksdokumentene, og disse har i liten grad blitt sjekket opp mot faktiske forhold. Det er derfor usikkert hvor godt empirien gjenspeiler virkeligheten. Én sak er som nevnt ekskludert på grunnlag av at man vet at dokumentene ikke gjenspeiler de reelle forholdene.

Videre er utvalget geografisk avgrenset, og det er usikkert hvorvidt konklusjonene gjelder for andre deler av landet.

For intervjuene gir de gode svar på hva partene syns og mener. Intervjuene er ikke ment som empirisk data, men for å la noen av kvinnene ytre seg om deres meninger.

4.3. Drøfting av problemstillingene

4.3.1. Er det forskjell i aktivitet mellom kjønnene, i jordskiftesaker?

Som utgangspunkt er oppmøte satt som øverste form av aktivitet, og denne har også fått hovedfokuset i studiet. Problemstillingen blir da i første omgang besvart ved å sammenligne andelen *ikke-møtt* mellom kjønnene.

For hele utvalget er andelen kvinner som ikke møter nesten dobbelt så stor som for menn (se Vedlegg 3 Tabell 6). Det kan allikevel antas at forholdene vil være forskjellig fra «single» parter og «par». Dataene kan ikke si noe om sivilstatus eller andre private forhold for de «single» partene, men man må anta at i alle fall noen av dem faktisk er enslige. Dette kan endre partenes vurdering fra «har jeg nok interesse i saken til å møte opp» til «hvem av oss (i paret) har nok interesser i saken til å møte opp».

Fordelingen blir også noe mer kompleks for par, siden det er flere mulige kombinasjoner. Man kan se på det som positivt at den største gruppen er parter hvor begge personene har møtt, med 55,88 % (se Vedlegg 3 Tabell 7). Det kan allikevel argumenteres for at det kunne vært ønskelig at denne gruppen var enda større.

Særlig interessant for problemstillingen er det å se at det er dobbelt så mange tilfeller hvor bare mannen møtte, enn hvor bare kvinnen møtte. Denne fordelingen er altså sammenlignbar med kjønnsfordelingen i det komplette utvalget.

Dersom vi bare ser på single parter, ser fordelingen noe «verre» ut. Andelen kvinner som ikke møter er over tre ganger så stor som for menn.

Det kan tenkes at det er vanskeligere å møte alene enn å møte som andre person i et par. Sistnevnte tilfelle tillater at personen i stor grad er passiv, eller får støtte fra den første personen.

4.3.2. Hvor finner man de største forskjellene mellom kjønn

Hvis man ser bort fra forskjellene i oppmøte som nevnt over, er den muligens viktigste forskjellen skeivheten i kjønn på parter innkalt. Av alle single private parter innkalt utgjør kvinner «bare» 20,86 %

Det kan indikere at menn eier, eller er eneste *tinglyste* eier, en mye større andel av eiendommene i Norge enn kvinner gjør. Dette tegner et lignende bilde som den tilgjengelige statistikken (se 2.7.1), selv om denne ikke er direkte sammenlignbar. DNB har også utført en undersøkelse som viser at «tre ganger så mange menn som kvinner eier felles bolig» (Sjøberg, 2013). Det er vanskelig å si noe sikkert uten å ha tilgang til selve undersøkelsen, men all informasjonen peker i samme retning: Menn eier en uforholdsmessig stor andel av eiendommene i Norge.

Å gjøre noe med denne problematikken er imidlertid i stor grad utenfor jordskifterettens arbeidsområde og kompetanse. Det er heller ikke klart at dette er et «problem», men sett opp mot likestillingsdebatten er det klart at dette kan være problematisk. Det kan tenkes at noe av skeivheten kommer av at det «bare» er 40 år siden odelsretten ble kjønnsnøytral, og snau 36 år siden vi fikk Likestillingsloven. I mange tilfeller vil det nok ta lang tid før den formelle likestillingen gir fullt utslag.

Som nevnt i 2.3 er det til en viss grad opp til partene selv å avklare forholdene rundt hjemmelshavere og eiere av eiendommene. Det kan da spekuleres i om det er en skeivhet i hva som rapporteres inn til Jordskifteretten. Kan det tenkes at noen av de «single» mennene skulle vært ført som «par»?

En annen forholdsvis stor skeivhet er forskjell i bruk av fullmakt mellom kjønnene. Andelen kvinner som har gitt fullmakt er 2,63 ganger større enn for menn. I noen tilfeller vil bruken av fullmakt være begrunnet i rettsbøkene, men dette er langt fra en selvfølge.

Det kan spekuleres i om noe av forskjellen ligger i at kvinner i større grad er konfliktsky. Det kan være de mener de selv ikke har størst kunnskap om eiendommen og derfor sender andre. Det kan også tenkes at dagliglivets ansvar og forpliktelser er skeivt fordelt mellom kjønnene og at kvinner i større grad er forhindret fra å møte.

Kvinner lever i snitt noe lengre enn menn (Se 2.7.2), og jeg mener det derfor er rimelig å anta at det sitter en del eldre enker i uskiftet bo. Det virker sannsynlig at disse i stor grad sender sine etterkommere (eller lignende) på sine vegne.

4.3.3. Hvilke ulike former for engasjement kan defineres og måles?

For å besvare problemstillingen har hovedfokuset vært på oppmøte. Dette er det enkleste å måle, og muligens det som gir størst utslag for parten selv. Ut fra det opprinnelige forslaget fra Vidar Bergtun (se 1.1) hadde det kanskje vært best å se på aktivitet i rettsmøtene. Dette er imidlertid vanskeligere å definere, samt at tilgangen til data er mye vanskeligere.

Videre kan man se på bruk av fullmakt. Dette kan tyde på at parten selv ikke har størst interesse eller kunnskap om eiendommen, og lar noen andre gå på sine vegne. Det kan også spekuleres i om parter sender andre på sine vegne fordi de selv er konfliktsky eller av andre grunner ikke ønsker å delta i prosessen. Det er imidlertid sannsynlig at noen av fullmaktene skyldes praktiske forhold som forhindrer parten selv å møte personlig. Dette kan skyldes alt fra at man er opptatt på jobb, til at alder eller helsestand gjør det vanskelig. Bruk av fullmakt viser allikevel at parten selv har personlig interesse i saken, eller at noen andre har interesser på deres vegne. I noen tilfeller møter også parten selv personlig i tillegg. I andre tilfeller kommer den ene personen i et «par» med fullmakt fra den andre.

Bruk av prosessfullmektig kan nok motiveres av sakens omfang og størrelse økonomisk. Dersom den ene parten velger å bruke advokat, kan nok dette i noen tilfeller motivere motparten til å gjøre det samme. Videre kan bruken følge de samme faktorene som for fullmakt. I noen tilfeller kan det kanskje argumenteres for at bruk av advokat tyder på stor interesse i saken, da bruk av dette ofte innebærer betydelige kostnader for parten.

4.3.4. Tilbakemelding fra intervju

Tema for samtalene var hovedsakelig følgende:

- Partens motivasjon for å møte/la være.
- Partens oppfatning av prosessen og jordskifteretten (særlig med hensyn på kjønnsforskjeller).
- Hvorvidt parten ville gjort noe annerledes.

Følgende er noen av tilbakemeldingene fra intervjuene. Dette er ment å vise noen av partenes meninger og tilbakemeldinger, uten at det er representativt for resten. Det viser imidlertid bredden og kompleksiteten i motivasjonsfaktorer.

Flere meldte at mannen hadde vært den som førte ordet i rettsmøtene, men én påpekte at hun hadde vært den mest aktive på befaringen. Viktige faktorer for at de møtte var blant annet at det var viktig for at begge fikk all informasjonen om og rundt saken. Videre mente flere at kvinner kunne ha et annet perspektiv på sakens anliggende, selv om diskusjonene omkring disse forholdene kanskje bare foregikk «på hjemmebane». Flere poengterte at paret internt var enige om en slags arbeidsfordeling.

Det var også tilfeller hvor årsaken til at bare mannen hadde møtt var rent praktiske, og at kvinnen ville møte «neste gang» (ankesak eller annen sak).

Motivasjonen virket til dels avhengig av partenes forhold til eiendommen, og hvilke spørsmål som ble tatt opp. For saker som berørte dem direkte var det «helt naturlig» eller «viktig» at begge møtte, mens andre mer perifere rettigheter ble omtalt som «mannesak». I ett tilfelle hadde bare kvinnen et sterkt forhold til eiendommen (familie), og mannen ble da igjen hjemme.

Tilbakemeldingene til jordskifteretten var i stor grad positive, og det kom ingen tilbakemelding om noen slags forskjellsbehandling. Flere virket nesten overrasket over spørsmålet. De negative kommentarene som kom omhandlet i stor grad at partene var uenige i utfallet av saken. Det ble også kommentert at prosessen tok vel lang tid.

4.3.5. Sammendrag og konklusjon

Kvinner har et noe lavere oppmøte enn menn. For par er det dobbelt så mange tilfeller hvor bare mannen møter enn tilsvarende for kvinnene. For «singel» parter er andelen kvinner som ikke møter over tre ganger så stor som for menn.

Av eiendommer med «singel» part, er kvinner eier i bare 20,86 % av tilfellene.

Andelen kvinner som bruker fullmakt er 2,63 ganger større enn for menn. Bruken av advokat er også noe høyere.

Fra intervjuene kom det frem at kvinnenenes motivasjon for aktivitet kan være komplisert og variert. De fleste var fornøyde med Jordskifteretten, prosessen og hvordan de selv hadde gjort ting.

Kapittel 5 - Avsluttende Refleksjoner

5.1. Refleksjoner rundt tema og problemstilling

En stor del av motivasjonen for valg av problemstilling og tema var ønske om en mer «praktisk» oppgave. Interaksjonen mellom institusjonene og «vanlige mennesker» er noe jeg finner særlig interessant, og en av grunnene til at jeg har studert eiendomsfag. Det er alltid potensiale for problemer når profesjonelle parter og private personer møtes, ikke minst når temaet er noe så kompleks som eiendomsrett. Jeg vil tro dette gir jordskifteretten unike problemer og muligheter. Mange av de potensielle arbeidsplassene og -oppgavene møter på tilsvarende utfordringer. Dette gjelder for eksempel en grunnerverver for Statens Vegvesen.

5.2. Refleksjoner rundt metode

Under arbeidet med oppgaven har det gått (for) mye tid til ting som ikke var relevante eller viktige nok. Dataregisteret inneholder for eksempel en hel del informasjon som i liten grad har blitt brukt senere, da særlig kontaktinformasjon. Jeg burde nok brukt mer tid på å definere akkurat hvilken informasjon jeg ønsket/trengte, men dette kan være vanskelig i starten av en oppgave. Jeg visste tross alt lite om hva jeg ville finne, og valgte derfor å gjøre registeret så komplett som mulig. Det er bedre å ta med noe man ikke trenger enn å mangle noe viktig.

Det kan tenkes at det hadde vært hensiktsmessig å satse på å få et større utvalg og heller registrere mindre informasjon for hver part.

I utgangpunktet ønsket jeg ikke å foreta telefonintervju, da jeg mente det ikke passet inn slik jeg valgte å løse oppgaven. Dette kom med litt underveis, og hadde muligens fortjent en større plass i oppgaven. Tross dette mener jeg informasjonen var nyttig, og passer godt inn i drøftingen rundt årsaker og motivasjon.

5.3. Forlag til videre arbeid

Studien er begrenset i omfang, særlig geografisk. Det kan ikke uten videre antas at resultatene er representative for resten av landet. Det ville derfor være mulig å gjøre en tilsvarende studie et annet sted i landet, for så å sammenligne resultatene.

Dataregisteret har potensiale til mange flere utregninger og sammenligninger. I oppgaven er det fokusert på de områdene som ble ansett som viktigst. Med mer tid kunne man sett på flere faktorer. Det er også faktorer hvor datagrunnlaget er for lite til å kunne gi noen meningsfulle resultater.

Oppgaven har utelukkende sett på saksdokumenter fra jordskifteretten, og ikke sett på hva som faktisk skjer i rettsmøtene. Det kunne være interessant å se på hvordan aktiviteten fordeler seg der, for eksempel i forhold til hvem som tar ordet. Dette virker imidlertid å være en mye mer krevende oppgave, særlig med hensyn på forskningsetikk og frivillighet.

Det finnes også en del data som kan hentes inn fra andre kilder og brukes som faktor. Personenes alder og reiseavstand til rettslokalet er eksempler på faktorer som må antas å være relevante.

Årsakene til forskjellen blir her bare spekulert i, og det har kommet frem endel områder hvor det hadde vært ønskelig med mer statistikk. Særlig gjelder dette kjønnsfordeling for eiere/hjemmelshavere for eiendom.

Kilder

Litteratur

- Aalstad, Gunvor, Aalstad, Syver, & Kjær, Severin. (1990). *Odelsretten i familiesammenheng*. [Oslo]: Bygdefolkets studieforbund : Landbruksforlaget.
- Domstoladministrasjonen. (2013). Sakstyper. Lastet ned 22.04, 2013, fra <http://www.domstol.no/no/Enkelt-domstol/Jordskiftedomstolene/Sakstyper/>
- Falkanger, Thor. (1984). *Odelsretten og åsetesretten*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Falkanger, Thor. (2003). *Om odels- og åsetesretten: utvalget oppnevnt ved kongelig resolusjon 18. september 2001 : utredningen avgitt 23. oktober 2003 til Landbruksdepartementet* (Vol. NOU 2003:26). Oslo: Statens forvaltningstjeneste. Informasjonsforvaltning.
- Folkehelseinstituttet. (2013). Levealder - faktaark med statistikk om forventede levealder i Noreg. Lastet ned 12.05, 2014, fra <http://www.fhi.no/artikler/?id=70805>
- NOU 2002:9. *Jordskifterettens stilling og funksjoner*. Oslo: Statens forvaltningstjeneste
- Ravna, Øystein (Red.). (2009). *Perspektiver på jordskifte*. Oslo: Gyldendal.
- Rognstad, Ole, & Steinset, Trond Amund. (2012). Landbruket i Norge 2011. Lastet, fra <http://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/artikler-og-publikasjoner/attachment/91107?ts=13c5d8b68f8>
- Sjøberg, Jeanette. (2013). Tre ganger så mange menn som kvinner eier felles bolig. Lastet ned 12.05, 2014, fra <http://www.aftenposten.no/okonomi/Tre-ganger-sa-mange-menn-som-kvinner-eier-felles-bolig-7140794.html#.U2-M I sq0>
- Sparby, Grethe. (2003). Kvinner eier leiligheter - menn eier alt annet. Lastet ned 12.05, 2014, fra <http://ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/kvinner-eier-leiligheter-menn-eier-alt-annet>
- ssb.no. (2014). Overdragelser av landbrukseiendom, 2012. Lastet, fra <https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/statistikker/laeiti/aar/2014-01-30?fane=tabell&sort=nummer&tabell=160450>

Lover

LOV-1915-08-13-5 Domstolloven

LOV-1961-05-05 Grannegjerdelova

LOV-1963-06-21-23 Veglova

LOV-1965-06-18-6 Sameieloven

LOV-1968-11-29 Servituttloven

LOV-1974-06-28-58 Odelsloven

LOV-1979-12-21-77 Jordskifteloven

LOV-1999-05-21-30 Menneskerettsloven

LOV-2007-06-15-40 Reindrifstloven

LOV-2013-06-21-59 Likestillingsloven

Vedlegg

Vedlegg 1 – Informasjonsskriv for telefonintervju

Vedlegg 2 - Anonymisert Dataregister

Vedlegg 3 – Tabeller

Vedlegg 4 – Definisjoner

Vedlegg 5 – Kodeliste register

Vedlegg 1 – Informasjonsskriv for telefonintervju

Kari Normann
Norgesveien 1
1430 Ås

Informasjonsskriv om masteroppgave:

Kvinner som part i jordskiftesaker.

Jeg studerer Eiendomsfag ved NMBU på Ås, og jobber for tiden med min avsluttende masteroppgave. Der ser jeg på oppmøte i jordskiftesaker og mulige kjønnsforskjeller. Videre ser jeg på hvilke andre faktorer som kan påvirke oppmøte. Hoveddelen av oppgaven er sentrert rundt analyse av statistisk data fra jordskifteretten og rettsbøkene. I tillegg ønsker jeg å kort intervju noen av partene for å få deres synspunkt på saken. Disse trekkes tilfeldig ut, og jeg rekker ikke å snakke med alle som har fått dette brevet. Det kan altså være du ikke hører noe mer fra meg.

På grunn av din deltakelse i sak 1100-20XX-XXXX, får du dette brevet. Et eventuelt intervju vil være helt frivillig fra din part. Dersom du ikke ønsker å delta, kan du gi beskjed når jeg eventuelt ringer, eller ta kontakt på forhånd. All informasjon lagres sikkert og i henhold til regler fra NMBU og NSD (Personvernombudet). Informasjonen som brukes i oppgaven anonymiseres, og kan ikke knyttes til deg. Ved levering av masteroppgaven den 15. mai, vil all personidentifiserende informasjon bli destruert. Svar fra intervju vil bare bli brukt generelt, og ikke knyttes direkte til saken du deltok i.

Intervjuene vil være korte telefonsamtaler hvor jeg vil spørre om ting som:

- Hvorfor du valgte å møte/ikke møte til rettsmøter.
- Om du følte deg godt behandlet av jordskifteretten.
- Hva som kunne vært gjort annerledes
- Litt generelt om ditt syn på saksgangen og jordskifteretten.

Spørsmålene vil være tilpasset din sak.

Dersom du har spørsmål, kommentarer eller lignende kan jeg kontaktes på:

Erik Seglem Bø
Masterstudent Eiendomsfag NMBU
seglembo@gmail.com eller
erik.bo@student.nmbu.no
47 36 54 15

Veileder:
Erling Berge
Professor ILP/NMBU
erling.berge@nmbu.no
6496 6257

Med vennlig hilsen
Erik Seglem Bø

Vedlegg 2 - Anonymisert Dataregister

Fra partslistene		Utledet												
Sak	Eiendom	Kjønn 1	Kjønn		SEA	Par	Advokat	Fullmakt	RM	Møtt	N2M	M2	N2M2	Rekvirent
			2											
1	1	k	m		1	1			1	1				1
1	2	m				1			1					2
2	3	m							0					3
2	4	m		2					1		1			3
2	4	m		2					1		1			3
2	6	m							1		0			3
2	7	m							1		1			3
2	8	k							1		0			3
2	9	m							0		0			3
2	10	m							1		1			1
2	11	m				1			1		1			2
2	12	m							0		0			3
3	13	k							1		1			3
3	14	m			0		1		1		1			3
3	15	m							1		1			3
3	16	k							0		0			3
3	17	m							1		1			1
4	18	m				1			1					1
4	19	m							1					2
5	20	m				1			1					1
5	21	m		2					1					2
5	21	m		2					1					2
7	23	m	k						1	1	0	1		2
7	24	m							1		1			2
7	25	m							1		1			1
7	26	k	m						1	1	1	1		2
7	27	m							1		1			2
7	28	k							0	1	0	0		2
8	29	k				1			1					2
8	30	k				1			1					1
8	31	k	m			1			1	1				2
9	32	k				1	1		0					1
9	33	k						1	1					2
12	34	m				1			1	1	1	1		2
12	35	m				1			1		1			1
12	36	k				1	1		0		1			2
14	37	m						1	1		1			2
14	38	k	m		1	1			0	1	0	1		1

14	39	m				1			1		1		1
16	40	k		2					1				3
16	40	k		2					0				3
16	42	k	m						1	1			2
16	43	m							1				1
16	44	k	m		1		1		0	0			1
16	45	m							1				2
16	46	m							1				2
16	47	k	m						1	1			2
16	48	m							1				2
17	49	k	k		0	0	1		0	1			2
17	50	m	k		1	1			1	1			1
18	51	m					1		1				1
18	52	m	m				1		0				2
18	53	m	k						0	0			2
18	54	m							0				2
20	55	m		2		1	1		0				2
20	55	k		2	1	1	1		0				2
20	57	k				1	1		0				1
20	58	k	m		1	1	1		0	0			1
20	59	m				1			1				1
20	60	m	k			1			1	1			1
21	61	m							1		1		1
21	62	k			1				1		1		2
21	63	k	m						1	0	1	0	1
21	64	k							1		1		1
22	65	m		2		1			1				1
22	65	m		2		1			1				1
22	67	p	m		0	1			1				2
23	68	m		2					1		1		2
23	68	m		2					1		1		2
23	70	m							1		0		2
23	71	m							1		1		2
23	72	k					1		1		0		2
23	73	m							1		1		1
23	74	m					1		0		1		2
23	75	m					1		1		0		2
23	76	m					1		0		0		2
24	77	p				1			1				2
24	78	k				1	1		0				2
24	79	k	m		1	1			1	1			1
24	80	m		2		1			1				2
24	80	m		2		1	1		0				2

24	82	k	m		1	1			0		1		2
24	83	m							1				2
25	84	m	k						1	1			1
25	85	m	k						1	1			2
25	86	m	k						1	1			2
25	87	k							1				2
27	88	m				1			1				1
27	89	m				1			1				2
28	90	m				1			1				2
28	91	m				1			1				1
31	92	m	k		1	1	1		1	0			1
31	93	m				1			1				2
33	94	m	k	2	1	1			1	1			1
33	94	m	k	2	1	1			1	1			2
34	96	k				1	1		0		0		1
34	97	m				1			1		1		2
34	98	m							0		0		3
35	99	m							1				1
35	100	m							1				2
36	101	m				1			1				2
36	102	k	m		1	1			1	1			1
37	103	k	m		1	1			1	1			1
37	104	k				1			1				2
37	105	k	m		1	1			1	1			2
38	106	m				1			1				1
38	107	m				1			1				2
38	108	m				1			1				2
39	109	m							1		1		2
39	110	m							1		1		2
39	111	m							1		1		2
39	112	k		2					0				2
39	112	m		2		1			1		1		2
39	113	k		2		1			1		1		1
39	114	m		2					0				2
39	116	m							1		1		2
39	117	m							1				2
39	118	m		2					1		1		2
39	118	m		2					0				2
39	120	k	m		1				0	0			2
39	121	k		3					1				2
39	121	m		3			1		0				2
39	122	m		3			1		0		1		2
39	124	k				1	1		1		0		2

40	125	m						1		1		1
40	126	m				1	1	1	1	0		1
40	127	k	m				1	0	0	0	0	2
40	128	m				1		1		1		1
40	129	m						0		1		1
40	130	m				1		0		1		1
40	131	m				1		0		1		1
40	132	m				1		1		1		1
40	133	m			3			1		0		2
40	133	m			3			1		0		2
40	134	k			3			0		0		2
40	136	m						1		0		2
40	137	m						1		1		1
40	138	p				1		1		1		2
40	139	p				1		0		0		2
40	140	m				1		1		1		2
40	141	m				1		1		1		2
41	142	m				1		1				1
41	143	p					1	1				2
41	144	m				1	1	0				1
41	145	k				1	1	0				1
41	146	m				1	1	0				1
41	147	m			2	1		1				1
41	147	m			2	1		1				1
42	149	m						1		1		1
42	150	m						1		0		2
42	151	m			2		1	0		0		2
42	152	m					1	0		1		2
42	153	m						1		1		1
42	154	m						1		1		2
43	155	k	m		1			0	1			3
43	156	k	m		1			0	1			2
43	157	k	m		0			0	1			3
43	158	m						1				1
44	159	p				1		1				1
44	160	m				1		1				2
44	161	k						1				2
45	162	k				1		1		1		2
45	163	k	m		1	1		1	1	1	1	1
46	164	k					1	0				2
46	165	k	m			1		1	1			1

Vedlegg 3 – Tabeller

Tabell 1 – Personer etter kjønn

		Antall	Prosent
Personer	Menn	132	66,00 %
	Kvinner	62	31,00 %
	Profesjonell	6	3,00 %
	Sum	200	100,00 %
	Private	194	97,00 %

Tabell 2 – Parter etter type

		Antall	Prosent
Parter	Single	125	75,76 %
	Par	34	20,61 %
	Profesjonell	6	3,64 %
	Sum	165	100,00 %
	Private	159	96,36 %

Tabell 3 – Private parter etter kjønn

		Antall	Prosent
Private Personer	Menn	132	68,04 %
	Kvinner	62	31,96 %
	Sum	194	100,00 %

Tabell 4 – Private parter etter type

		Antall	Prosent
Private Parter	Single	125	78,62 %
	Par	34	21,38 %
	Sum	159	100,00 %

Tabell 5 – Oppmøte etter personer møtt

		Antall	Prosent
Oppmøte	Minst én	127	79,87 %
	Ingen	32	20,13 %
	Sum	159	100,00 %

Tabell 6 – Oppmøte personer etter kjønn

		Antall	Prosent
Kjønn	Kvinner	39	62,90 %
Personer	K Ikke møtt	23	37,10 %
Møtt	Sum	62	100,00 %
	Menn	107	81,06 %
	M ikke møtt	25	18,94 %
	Sum	132	100,00 %

Tabell 7 – Oppmøte parter etter person møtt

		Antall	Prosent
Par	Bare kvinne	3	8,82 %
Part	Bare mann	6	17,65 %
	Begge	19	55,88 %
	Ingen	6	17,65 %
	Sum	34	100,00 %
	Noen	28	82,35 %

Tabell 8 – Oppmøte single parter etter kjønn

Single	Kvinner	17	58,62 %
Parter	K Ikke møtt	12	41,38 %
Kjønn	Sum	29	100,00 %
	Menn	96	87,27 %
	M ikke møtt	14	12,73 %
	Sum	110	100,00 %

Tabell 9 – Fullmakt single parter etter kjønn

		Antall	Prosent
Single	Kvinner med	10	34,48 %
Fullmakt	Kvinner uten	19	65,52 %
Kjønn	Sum	29	100,00 %
	Menn med	13	13,13 %
	Menn uten	86	86,87 %
	Sum	99	100,00 %

Tabell 10 – Bruk av prosessfullmektige etter kjønn

		Antall	Prosent
Single	Kvinner med	13	44,83 %
Advokat	Kvinner uten	16	55,17 %
Kjønn	Sum	29	100,00 %
	Menn med	37	38,14 %
	Menn uten	60	61,86 %
	Sum	97	100,00 %

Vedlegg 4 – Definisjoner

Advokat	Advokat er ganske enkelt om de har benyttet seg av prosessfullmektig. Det forekommer både at advokat møter med parten, eller i stedet for. Dette kommer frem av saksdokumentene. Dersom bare advokaten møter kan dette bety at praktiske forhold forhindrer parten å møte personlig. Det kan imidlertid tenkes at parten tenker at det er for "skummelt/vanskelig" eller lignende og derfor sender noen andre på sine vegne.
Fullmakt	Se "par" og "advokat". Kan ha mange årsaker. Egen kolonne for merknad hvor det er spesielle tilfeller.
Rettslig medhjelper	"Fullmakt light", ingen klar definisjon. Derfor problematisk, men tatt med.
Kjønn	Personene er skrevet som de står i listene. Bokstavene viser da til kjønnen på personen, og "K2" er kjønnen på den andre personen (hvor det er aktuelt). Profesjonelle parter er markert med "P", uavhengig av kjønn på representanten.
Møtt	Utgangspunktet her er første hovedforhandling. En del møter er bare en formalitet og har ikke parter kalt inn. I noen tilfeller er det saksforberedende telefonmøter med advokatene, og disse er også hoppet over. Hvor det aktuelt har jeg også ført opp "M2" for andre møte. Jeg har stoppet der for å gjøre sakene sammenlignbare. Sakenes størrelse og kompleksitet varierer. I noen tilfeller vil noen parter finne ut etter første møte at de i praksis ikke har noen interesse i saken. "-N2" viser til person nummer to for henholdsvis Møte 1 og 2.
Par	I utgangspunktet føres disse sameiene på en linje (én part med to navn), mens vanlige sameie (f.eks. søsken, eller vilt fremmede) føres som hver sin part men med samme gnr/bnr. Det vil være nyttig å sjekke opp de tilfellene på førstnevnte hvor personene ikke har samme etternavn. Dette kan jo gjelde ektepar som ikke har byttet navn, men også ulike grader av samboerskap. I noen tilfeller vil det i realiteten være et ektepar som eier sammen mens det bare er ført opp ett navn i matrikkel. Disse tilfellene vil være vanskelig å fange opp, men det kan være informasjon om det i rettsboken. Jeg må ta utgangspunkt i informasjonen fra jordskifteretten.

Part	I all hovedsak én linje i partslistene. Et par som eier sammen vil i all hovedsak være én part, mens to andre personer som har sameie på en eiendom, vil stå på hver sin linje og være to parter.
Parter	<ul style="list-style-type: none"> • Parter som er tatt ut av saken, er ikke tatt med. Basert i hovedsak på partsliste fra saksregisteret. Ellers basert på parter som blir påvirket av slutningen, og eventuelt de konkrete faktiske forhold i saken. • Se dokument "Statistikk på sakskortet". • Rekvirent/motpart/øvrige (og naboer) <p>De blå kolonnene er hentet direkte fra jordskifterettens lister. De grønne kolonnene merket "utledet" er basert på informasjon fra rettsbok. Se merknader.</p>
Privat person	Fysiske personer, ikke profesjonell. Det kan være to personer i en privat part.
Profesjonell	Parten er <i>ikke</i> en fysisk person, men et firma eller organisasjon. Står oppført med firmanavn eller lignende, og har gjerne en navngitt representant.
Rekvirent	Her skiller jeg mellom den som har krevd saken (saksøker), motparten (saksøkte) og øvrige. Sistnevnte er ingen enkel kategori, men vil i en del tilfeller gjelde eiendommer som er berørt, men som har mer perifere interesser i saken. I noen tilfeller vil motpartene være ført som "øvrige" Naboer vil være en kategori etter dette.
SEA	Sameie-antall. Antall personer i alminnelig sameie. Basert på gnr/bnr.
Single	Part som bare består av én privat person. Indikerer ikke sivilstand.

Vedlegg 5 – Kodeliste register

Kolonne	Beskrivelse
Sak	Saksnummer fra jordskifteretten. Anonymisering: Hver sak er gitt et tilfeldig nummer 1-46 og satt i tilfeldig rekkefølge. Første part i ny sak er markert i grønt.
Eiendom	Gnr/Bnr fra rettsdokumentene. Anonymisering: Gitt tall 1-165. Sameier ført som to parter har samme tall.
Kjønn ½	Kjønn på personene. «Kjønn 2» er kjønn på den andre personen hvis par. Basert på navn fra rettsdokumenter. Spesielle navn er sjekket for å bekrefte kjønn.
SEA	Sameie-antall. Størrelsen på sameiet, målt i antall personer.
Advokat	Parten har benyttet seg av prosessfullmektige.
Fullmakt	Parten har gitt en annen person fullmakt. Utelukker ikke oppmøte av parten selv.
RM	Rettslig medhjelper. «Fullmakt light»
Møtt	Oppmøte i rettsmøtet. Basert på oppmøtelisten fra rettsboken.
N2M	«Navn 2» er oppmøte for personen som står under «Kjønn 2». Hvor dette er aktuelt. «Navn 2 Møte 2».
M2	«Møte 2» er oppmøte for første person (Kjønn 1) i det andre rettsmøtet, hvor dette er aktuelt.
N2M2	«Navn 2 Møte 2». Oppmøte for «Kjønn 2» i rettsmøte 2, hvor dette er aktuelt.
Rekvirent	1 – Parten er rekvirent/saksøker 2 – Parten er motpart/saksøkt 3 – Parten er «øvrige».

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Postboks 5003
NO-1432 Ås
67 23 00 00
www.nmbu.no